NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.009.02.2021

00477621

Pani Jolanta Kossakowska
II Liceum Ogólnokształcące
im. Marii Konopnickiej
w Łomży

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/021 – Funkcjonowanie szkół w sytuacji zagrożenia COVID-19

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Łomży[1], ul. Plac Kościuszki 3, 18-400 Łomża
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Kossakowska, dyrektor Szkoły[2] od 1 września 2015 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie kształcenia, wychowania i opieki w sytuacji zagrożenia COVID – 19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020–2021 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[3]
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Adrian Gosk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/53/2021 z 19 kwietnia 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

[1] Dalej: „*Szkoła*" lub „*Liceum*".
[2] Dalej: „Dyrektor Szkoły".
[3] Dz. U. z 2020 r. poz. 1200. Ustawa zwana dalej: „*ustawą o NIK*".

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności[4]

OCENA OGÓLNA

Szkoła prawidłowo zorganizowała i właściwie realizowała zadania dydaktyczno-wychowawcze w okresie zagrożenia COVID-19.

W związku z sytuacją zagrożenia epidemicznego dyrekcja Liceum na bieżąco dostosowywała się do otrzymywanych komunikatów i wytycznych, a także wprowadzała wewnętrzne zmiany organizacyjne, umożliwiające zdalną realizację powierzonych zadań. Wykorzystanie narzędzi teleinformatycznych: e-dziennika, aplikacji komunikacyjnych, stron internetowych oraz skrzynek poczty elektronicznej, a także utrzymywanie kontaktu ze wszystkimi uczniami i nauczycielami przełożyło się na kontynuację kształcenia w trybie zdalnym, przy zachowaniu dotychczasowego poziomu frekwencji uczniów. Szkoła doposażyła uczniów oraz nauczycieli w niezbędny sprzęt i urządzenia teleinformatyczne, ale oprogramowanie zainstalowane na komputerach nie zabezpieczało uczniów przed dostępem do treści niepożądanych, wbrew wymogom art. 27 *ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*[5]. Zadbano także o doskonalenie zawodowe nauczycieli, przy czym wnioski o zabezpieczenie środków finansowych na lata 2020–2021 składano po terminie określonym w *§ 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli (...)*[6], a szkolenia dla nauczycieli z obsługi oprogramowania do nauki zdalnej uruchomiono dopiero jesienią 2020 r. Podjęto również działania mające na celu ochronę kadry i uczniów przed zakażeniami COVID-19 na terenie Szkoły.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. W roku szkolnym 2019/2020 (wg stanu na 30 września) w 19 oddziałach uczyło się 566 uczniów, w tym jedno dziecko niepełnosprawne, a w roku szkolnym 2020/2021 – w 18 oddziałach uczyło się 556 uczniów (dwoje dzieci z niepełnosprawnościami). W roku szkolnym 2019/2020 w Liceum pracowało 53 nauczycieli, a w roku szkolnym 2020/2021 – 57 nauczycieli.

W okresie zawieszenia zajęć szkolnych (od 12 do 24 marca 2020 r.) Dyrektor Szkoły pozostawała w kontakcie zdalnym z nauczycielami, a nauczyciele nieprzerwanie posiadali kontakt zdalny z uczniami (za pomocą dziennika elektronicznego *LIBRUS*) oraz wspierali uczniów, przekazując im zdalnie materiały do nauki domowej. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„młodzieży zlecaliśmy utrwalenie (powtórzenie) wiedzy z dotychczas przerobionego materiału dydaktycznego, tj. bez wprowadzania żadnych nowych treści programowych. Ze względu na zawieszenie zajęć kontakt z uczniem odbywał się bez zachowania ówcześnie obowiązującego planu lekcji, ale zaleciłam wszystkim nauczycielom jak najczęstszy kontakt zdalny z uczniami. Ze względu na brak wypracowanych (wskazanych odgórnie) narzędzi komunikacyjnych każdy z nauczycieli samodzielnie wybierał formę komunikacji (głównie poprzez dziennik elektroniczny LIBRUS ewentualnie z wykorzystaniem skrzynek poczty elektronicznej, młodsi nauczyciele za pomocą portalu Facebook, nauczyciele języków obcych za pomocą aplikacji DISCORD, zaś pedagog i doradca zawodowy głównie telefonicznie), przy czym ze względu na brak jasnych wytycznych przesyłano uczniom (w tym maturzystom) pojedyncze materiały uzupełniające i nie było obowiązku dokumentowania tych kontaktów. W okresie zawieszenia zajęć nie przygotowywaliśmy narzędzi do kształcenia zdalnego, ponieważ było raczej oczekiwanie, że po 24 marca 2020 r. powrócimy do nauki stacjonarnej."*

---

[4] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

[5] Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r., poz. 910) – zwana dalej *„Prawem oświatowym"*.

[6] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe (Dz. U. poz. 1653) – zwane dalej *„rozporządzeniem w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli"*. Rozporządzenie obowiązuje od 1 września 2019 r.

Zasady postępowania z uczniami w okresie zawieszenia zajęć były przekazywane nauczycielom szkolnym dziennikiem elektronicznym *„Librus"*.

1. Dyrektor Szkoły 17 marca 2020 r. przekazała nauczycielom zalecenie Ministra Edukacji Narodowej (*„MEN"*) dotyczące wspierania uczniów w samodzielnej nauce i zachęciła do zapoznania ze stroną www.gov.pl/zdalnelekcje, platformą epodręczniki.pl oraz pakietem materiałów dla maturzystów, udostępnionym przez Centralną Komisję Egzaminacyjną. Wskazano sposób realizacji pracy zdalnej – codziennie zgodnie z planem lekcji, za pomocą dziennika elektronicznego (zakładka *„zadanie domowe"*), z uwzględnieniem sprawdzania oraz oceniania pracy zadanej uczniów. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„nie monitorowałam faktycznego wykorzystania ww. narzędzi, ponieważ były one jedynie zalecane (sugerowane) jako przykładowe do wykorzystania. Na pewno w jakimś zakresie mogły być one przydatne i były wykorzystywane, natomiast każdy nauczyciel samodzielnie dobierał optymalne narzędzia i materiały do realizacji kształcenia zdalnego. Z prowadzonego przeze mnie nadzoru nauczania zdalnego wynikało, iż najczęściej wykorzystywanymi materiałami były krótkie filmiki z portalu Youtube oraz elektroniczne materiały pomocnicze (scenariusze lekcji, materiały testowe itp.) z obu współpracujących wydawnictw – WSIP i Nowa Era."*
2. Komunikat MEN w sprawie organizacji kształcenia na odległość, zakładający m.in.: sprawdzenie kontaktu internetowego ze wszystkimi uczniami, nauczycielami i rodzicami, analizę zdalnej realizacji rozkładu zajęć (z uwzględnieniem ewentualnej modyfikacji), a także modyfikację wewnątrzszkolnych systemów oceniania pod kątem zdalnego monitorowania i oceniania uczniów Dyrektor Szkoły przekazała nauczycielom 18 marca 2020 r. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„w odpowiedzi na przekazane ww. zalecenia nie otrzymałam od nauczycieli jakichkolwiek zgłoszeń o braku kontaktu zdalnego (e-dziennik funkcjonował od 2017 r. i zapewniał bieżący kontakt zdalny), a także potrzeb jakichkolwiek modyfikacji rozkładu zajęć wewnątrzszkolnych systemów oceniania pod kątem zdalnego monitorowania i oceniania uczniów – uznałam zatem, że procesy te funkcjonują prawidłowo."*
3. Z kolei informację, otrzymaną z Podlaskiego Kuratorium Oświaty w Białymstoku, o potrzebie kontynuowania zdalnego nauczania, jednak bez oceniania pracy uczniów (do chwili wydania rozporządzenia w tej sprawie) Dyrektor Szkoły przekazała nauczycielom 20 marca 2020 r.

Ponadto już 10 marca 2020 r. Zastępca Dyrektora Szkoły przekazał nauczycielom e-dziennikiem *„Librus"* informację o zaleceniach Podlaskiego Kuratora Oświaty, dotyczących m.in. rezygnacji z wycieczek szkolnych, wizyt gości oraz organizowania większych zgromadzeń w Szkole.

W marcu 2020 r. nauczyciele Liceum kontaktowali się oraz wspierali uczniów, co potwierdzały przykładowe wpisy w szkolnym dzienniku elektronicznym *„Librus"*.

1. Nauczyciel matematyki 12 marca 2020 r. wskazała uczniom zakres materiału do powtórzenia, a 18 marca 2020 r. wskazała zakres zadań do realizacji dla ucznia zainteresowanego podwyższeniem swoich ocen. Z kolei 19 marca 2020 r. przekazano dla zainteresowanych uczniów link do 10 arkuszy maturalnych oraz kody aktywacyjne do bezpłatnych materiałów na poziomie podstawowym i rozszerzonym z wydawnictwa WSIP. W dniu 31 marca 2020 r. nauczyciel wskazała, że od następnego dnia planuje rozpocząć lekcje on-line z wykorzystaniem aplikacji MS Teams.
2. Nauczyciel wiedzy o społeczeństwie 17 marca 2020 r. wskazał uczniom zakres wymaganej wiedzy do uzupełnienia oraz zadań domowych, a 23 marca 2020 r. dwóch uczniów zasygnalizowało problemy z odesłaniem pracy w e-dzienniku (materiały przekazane zostały nauczycielowi pocztą elektroniczną). Z kolei 29 marca 2020 r. jeden z uczniów potwierdził wykonanie zadania grupowego.
3. Zastępca Dyrektora Szkoły 23 marca 2020 r. przekazała uczniom informację o potrzebie zainstalowania na zajęcia komunikatora DISCORD, a 25 marca 2020 r. zwróciła uwagę jednemu z uczniów na niesamodzielność wykonania pracy domowej oraz wskazała ostateczny termin do jej powtórzenia.

4. Nauczyciel wychowania fizycznego 26 marca 2020 r. poinstruował uczniów o sposobie i ilości dziennego zapotrzebowania na napoje zmineralizowane w ramach intensywnego wysiłku fizycznego. (akta kontroli str. 3-35, 57-100)

2. Poza przekazywaniem bieżących informacji i wytycznych, a także utrzymywaniem bieżącego (zdalnego) kontaktu z uczniami w okresie zawieszenia zajęć w Szkole, na początku kwietnia 2020 r. podjęto działania zmierzające do uruchomienia kształcenia (lekcji) on-line[7]. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„stosowaliśmy metody podpatrzone, zasłyszane i wydające się najbardziej racjonalnymi z punktu widzenia ówczesnej sytuacji. Po okresie dowolności w wyborze stosowanego oprogramowania oraz skonsultowaniu z informatykiem szkolnym pod kątem przede wszystkim bezpieczeństwa przesyłanych danych na początku kwietnia 2020 r. Szkoła została zgłoszona jako użytkownik (założenie kont dla każdego ucznia) MS Teams i korzystamy z tego narzędzia do chwili obecnej."*

Ponadto 25 marca 2020 r. nauczycielom, uczniom i rodzicom przedstawiono podstawowe zasady funkcjonowania Szkoły w związku z czasowym ograniczeniem kształcenia stacjonarnego (modyfikacja planu lekcji, wykorzystywanie e-dziennika, jako podstawowego kanału komunikacji, a także niezwłoczne zgłaszanie do wychowawców bądź sekretariatu Szkoły wszelkich problemów związanych z realizacją zdalnego nauczania), co szerzej omówiono w pkt 5. niniejszego wystąpienia. (akta kontroli str. 3-23, 33-46)

3. W okresie zawieszenia zajęć szkolnych (od 12 do 24 marca 2020 r.) zadaniem nauczycieli Liceum w ramach procesu kształcenia było przede wszystkim wysyłanie uczniom drogą elektroniczną materiałów do samodzielnego opracowania (po ich wykonaniu ewentualne informacje uzupełniające). Dyrektor Szkoły nie wprowadzał regulacji dotyczących pracy nauczycieli w tym okresie, nie zlecał organizowania zajęć ponadwymiarowych ani nie zobowiązywał nauczycieli do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, w tym samodoskonalenia. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„w okresie tym zgodnie z odgórnymi sugestiami i zaleceniami (nie formułowałam jakichkolwiek wewnętrznych zasad w tym zakresie, a jedynie przekazywałam wszystkim nauczycielom e-dziennikiem komunikaty ministerialne i kuratoryjne) nauczyciele przekazywali uczniom zdalnie (głównie e-dziennikiem Librus) materiały i dokonywali ich weryfikacji (oceny). Nauczyciele przygotowywali zatem te materiały, a także pozostawali na bieżąco w gotowości do wykonywania pracy (poza obiektem szkolnym) i nie widziałam potrzeby jakiegokolwiek dodatkowego formalnego zgłaszania przez nich gotowości do pracy. Nie było realizowanych godzin ponadwymiarowych i nie było ich opłacania (środki finansowe w ten sposób wygospodarowane zostały następnie przeznaczone do opłacenia konsultacji pod koniec II pół. roku szkolnego 2019/2020) (...). Większość nauczycieli dysponuje najwyższym poziomem kwalifikacji zawodowych i nie widziałam potrzeby zlecania takiego samodoskonalenia."* Realizację kształcenia w Szkole od 24 marca 2020 r. do końca roku szkolnego 2019/2020 omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 3-23, 57-100)

4. Przebieg kształcenia zdalnego w roku szkolnym 2019/2020, uruchomionego w Szkole od 25 marca 2020 r., przedstawiono poniżej.

1. Nie udokumentowano przeprowadzenia kompleksowego (obejmującego wszystkich nauczycieli i uczniów) rozeznania możliwości technicznych oraz organizacyjnych, a także posiadania przez nich umiejętności posługiwania się technikami informatycznymi, w tym nie przeprowadzono takiego przeszkolenia nauczycieli. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„rozeznanie dotyczące każdego ucznia i nauczyciela przeprowadzano indywidualnie (nie było zorganizowanej akcji w tym zakresie), ponieważ nie było istotnych (masowych) sygnałów o występowaniu jakichkolwiek trudności. Dla trzech zainteresowanych nauczycieli (historyk, polonistka i wuefista) użyczyliśmy służbowe komputery. W roku szkolnym 2019/2020 nie było przeszkolenia nauczycieli, ale nauczyciel informatyki służył w tym zakresie pomocą i nie wystąpiły istotne trudności*

[7] Dyrektor Szkoły 6 kwietnia 2020 r. za pomocą e-dziennika przekazała nauczycielom informację o obowiązku prowadzenia wideolekcji z uczniami za pomocą *MS Teams*, utworzeniu kont dla wszystkich uczniów, a także możliwości pobrania tej aplikacji z poczty służbowej.

związane z obsługą używanego oprogramowania (pojedyncze problemy uczniów były niezwłocznie eliminowane przez rodziców. Oceniam, iż trudności były sporadyczne i najczęściej wynikały z braku dostępności sieci internetowej u niektórych uczniów, a ewentualny brak komputera bądź tabletu był przez uczniów eliminowany posiadaniem wystarczającego smartfona). W październiku 2020 r. przeprowadzone zostało w Centrum Edukacji Nauczycieli w Łomży szkolenie z obsługi MS Teams wszystkich obecnych w tym dniu nauczycieli. W mojej ocenie brak zgłoszeń/skarg ze strony uczniów, rodziców i nauczycieli wskazuje na wystarczający poziom obsługi tego oprogramowania."

2. Do nauki zdalnej (od początku kwietnia 2020 r.) wykorzystywano przede wszystkim program *MS Teams* (równolegle korzystano z e-dziennika Librus), a jego wybór – zdaniem Dyrektora Szkoły – opierał się na konsultacji z informatykiem i uwzględniał bezpieczeństwo oraz zwiększenie użyteczności (bezpośredni kontakt wzrokowy i słuchowy, zamiast przesyłania materiałów e-dziennikiem *Librus*). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„każdy nauczyciel samodzielnie dobierał optymalne narzędzia i materiały do realizacji kształcenia zdalnego."*
3. Poza wprowadzeniem regulaminu pracy zdalnej (omówionego szerzej w pkt 20 niniejszego wystąpienia) nie wprowadzano innych zmian organizacyjno-kadrowych dotyczących obowiązku świadczenia pracy nauczycieli na terenie Szkoły.

(akta kontroli str. 3-23, 33-46)

Liceum dysponowało (uruchomiło) zdalnym kontaktem ze wszystkimi uczniami, co potwierdziła analiza dokumentacji dotyczącej adresów elektronicznych oraz kont (loginów) uczniów w oprogramowaniu *MS Teams*.[8] (akta kontroli str. 19-21)

5. Od 25 marca 2020 r. do końca roku szkolnego 2019/2020 w Liceum realizowano kształcenie zdalne.

1. Informacje o sposobie i trybie realizacji zadań Dyrektor Szkoły przekazywała uczniom i nauczycielom za pomocą wiadomości w e-dzienniku *Librus*. Podstawowe zasady funkcjonowania Szkoły nauczycielom, uczniom i rodzicom przedstawiono 25 marca 2020 r., w tym: poinformowano o modyfikacji planu lekcji związanego z czasowym ograniczeniem funkcjonowania Szkoły, zasugerowano korzystanie w procesie dydaktycznym ze sprawdzonych i bezpiecznych źródeł oraz materiałów, wykorzystywanie e-dziennika, jako podstawowego kanału komunikacji, a także niezwłoczne zgłaszanie do wychowawców bądź sekretariatu Szkoły wszelkich problemów związanych z realizacją zdalnego nauczania.
2. W związku z uruchomieniem kształcenia na odległość zmodyfikowano plan lekcji, (dostosowując ilość i rodzaj materiału dydaktycznego), a także kontynuowano ograniczenia w kontaktach bezpośrednich (stacjonarnych), w tym dopuszczono możliwość wykonywania przez pracowników pracy zdalnej. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„od maja 2020 r. w pełni wróciliśmy do obowiązującego planu lekcji. W zakresie wychowania fizycznego przekazywano głównie treści z zakresu edukacji zdrowotnej, młodzież oglądała także filmiki o poszczególnych dyscyplinach zespołowych, których nie mogła realizować na żywo (...) naukę zdalną uwzględniać należało także w ramach przyjętych zasad opracowywania prac domowych."*
3. W procesie kształcenia na odległość nie zidentyfikowano żadnych istotnych trudności. Umożliwiała ona realizację zasadniczych elementów procesów dydaktyczno-wychowawczych. (akta kontroli str. 3-23, 407-418)

6. W związku z przejściem na tryb zdalny kształcenia w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 w Szkole nie modyfikowano szkolnego zestawu programów nauczania. Dyrektor Szkoły już 17 marca 2020 r. wskazała źródła i materiały elektroniczne przydatne w realizacji kształcenia na odległość, co omówiono szerzej w pkt 1. niniejszego wystąpienia.

---

[8] Analizę przeprowadzono na próbie dwóch wybranych klas Liceum na wszystkich poziomach nauczania (klasy pierwsze, drugie i trzecie oznaczone symbolami A oraz B).

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„nie zaistniała potrzeba formalnej modyfikacji szkolnego zestawu programów nauczania".* (akta kontroli str. 3-5, 17-18, 26)

7. W roku szkolnym 2019/2020 (na dzień 30 września) czterech uczniów Liceum posiadało orzeczenia publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego, a w roku szkolnym 2020/20221 (na dzień 30 września) było trzech takich uczniów – dla każdego z nich prowadzone były zajęcia rewalidacyjne w wymiarze dwóch godzin tygodniowo. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„jeden uczeń od maja 2020 r. do czerwca 2020 r. korzystał z zajęć rewalidacyjnych stacjonarnie (pozostali nie wyrazili woli zajęć rewalidacyjnych stacjonarnie), ale w kolejnym roku podobnie jak pozostali przeszedł na realizację zdalną tych zajęć."*

Szkoła wspierała także uczniów z trudnościami w nauce poprzez zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze. Z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z języka polskiego korzystał jeden uczeń (w roku szkolnym 2019/2020 w wymiarze jednej godziny tygodniowo, a w roku szkolnym 2020/2021 w wymiarze dwóch godzin tygodniowo). Z kolei z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z matematyki (w wymiarze jednej godziny tygodniowo) uczestniczyło ośmiu uczniów w roku szkolnym 2019/2020 oraz 16 w roku szkolnym 2020/2021. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze odbywały się dla wszystkich uczniów tak jak wszystkie pozostałe zajęcia, czyli w okresach nauki stacjonarnej stacjonarnie, a w okresie nauki zdalnej z wykorzystaniem MS Teams (w okresie marcowego zawieszenia zajęć i do chwili uruchomienia MS Teams na początku kwietnia 2020 r. nie były one realizowane). W ramach projektu ze środków w ramach miejskiego projektu antyalkoholowego były przeprowadzone zajęcia pozalekcyjne w okresie od 6 października do 20 grudnia 2020 r. (stacjonarnie od 6 do 15 października, a później zdalnie) w celu wyrównania wiedzy po nauczaniu zdalnym w roku szkolnym 2019/2020 – dla wszystkich zainteresowanych uczniów klas I–III.*[9]*"*

Ponadto trzech uczniów Liceum w roku szkolnym 2019/2020 objętych było nauczaniem indywidualnym. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„nauczanie indywidualne również odbywało się na odległość (na analogicznych zasadach, jak w przypadku pozostałych uczniów) – w roku szkolnym 2019/2020 było to dwóch uczniów klas trzecich (ostatnich), w przypadku ucznia klasy pierwszej na rok szkolny 2020/2021 rodzice nie byli zainteresowani jej kontynuacją (nie występowali do poradni w tej sprawie)."*

(akta kontroli str. 3-23, 289, 320, 407-423)

8. W statucie Szkoły[10] określono sposób monitorowania i sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów oraz ich postępów w nauce, a także informowania uczniów i ich opiekunów. Podstawowe regulacje w tym zakresie przedstawiono poniżej.

1. Ocenianiu podlegały osiągnięcia edukacyjne oraz zachowanie uczniów (§ 44 ust. 1 Statutu). Ocenianie osiągnięć edukacyjnych powinno być prowadzone systematycznie i obejmować wszystkie formy aktywności ucznia, w tym: 1] sprawdziany pisemne (prace klasowe, kartkówki, sprawdziany diagnostyczne), 2] wypowiedzi ustne, 3] prace domowe, 4] prace nadobowiązkowe, 5] aktywność na zajęciach, 6] pracę na lekcji, 7] umiejętności praktyczne, 8] umiejętność pracy w zespole, a także 9] udział w konkursach i olimpiadach. Ocenianie zachowania polegać miało na rozpoznawaniu stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków ucznia.
2. Jawność ocen dla rodziców i uczniów zapewniać miały wpisy w dzienniku elektronicznym (§ 44 ust. 7 Statutu).
3. W zasadach klasyfikacji śródrocznej, rocznej i końcowej osiągnięć edukacyjnych uczniów (§ 47 Statutu) przewidziano m.in., że: 1] śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych ustalają nauczyciele prowadzący poszczególne

---

[9] Zajęcia te obejmowały zagadnienia z: fizyki, języka polskiego, niemieckiego i angielskiego, matematyki, chemii, biologii, wychowania fizycznego. Odbyły się także zajęcia coachingowe – udział w nich brało od czterech do 31 uczniów (na wszystkich zajęciach wzięło udział 345 uczniów Liceum).

[10] Statut Szkoły, stanowiący załącznik do uchwały Nr 7 Rady Pedagogicznej II Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Łomży z 29 listopada 2019 r. (ze zm.).

zajęcia edukacyjne, biorąc pod uwagę oceny bieżące oraz uwzględniając możliwości edukacyjne ucznia, a także jego stopień samodzielności i odpowiedzialności za proces uczenia się i rozwoju osobistego, 2] przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego, plastyki i muzyki należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tego przedmiotu (w przypadku wychowania fizycznego także systematyczność udziału w zajęciach).

4. Określono warunki i sposób przeprowadzenia egzaminów kwalifikacyjnych (§ 49 Statutu), egzaminów poprawkowych (§ 50 Statutu) oraz tryb postępowania w przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystawionych rocznych ocen kwalifikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz zachowania (§ 54 Statutu).

Statut Szkoły nie określał warunków i sposobu zaliczania zajęć w formach pozaszkolnych, gdyż – jak wskazała Dyrektor Szkoły – *„w tym trybie nie były one realizowane".*

Analiza zastosowanych w latach 2019/2020 oraz 2020/2021, przeprowadzona na przykładzie pięciu wybranych przedmiotów[11] wykazała, że weryfikacja taka odbywała się w identycznej formie (bez względu na obowiązujący okresowo tryb nauki – stacjonarny, hybrydowy, zdalny), w szczególności oceniano: sprawdziany pisemne, odpowiedzi ustne i aktywność uczniów na lekcji, a także prace domowe. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„za pomocą MS Teams była możliwość monitorowania i przeprowadzania weryfikacji (okresowej oceny) postępów uczniów – zarówno ustnej, jak i pisemnej w każdym z prowadzonych przedmiotów. Tym samym nie stwierdziliśmy potrzeby modyfikacji wewnątrzszkolnego systemu oceniania, w tym z zakresu wychowania fizycznego."*

(akta kontroli str. 3-23, 103-107)

9. W okresie kształcenia na odległość realizacja zadań dydaktyczno-wychowawczych dokumentowana była w Liceum analogicznie, jak przed epidemią, tj. z wykorzystaniem e-dziennika *„Librus"*. (akta kontroli str. 3-23)

10. Od 25 maja 2020 r. Szkoła uruchomiła stacjonarne konsultacje z większości przedmiotów (m.in. matematyczne, biologiczne, chemiczne i językowe)[12]. Nie były one zaś realizowane m.in. z: języka rosyjskiego, fizyki i informatyki (klasy I–II) oraz geografii (klasy III). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„konsultacje realizowane były tylko w odniesieniu do przedmiotów, na które byli (zgłosili się) chętni uczniowie – z pozostałych przedmiotów (po zebraniu informacji od nauczycieli) chętnych nie było."* Według Dyrektora Szkoły wpływ na to mogły mieć popołudniowe godziny realizacji konsultacji oraz miejsce zamieszkania większości uczniów (poza Łomżą). Ponadto w trybie stacjonarnym funkcjonowała biblioteka szkolna (z wyłączeniem czytelni). Dyrektor Szkoły dodała, że: *„stacjonarnie (w reżimie sanitarnym) przeprowadzono także wszystkie egzaminy maturalne, a jeden uczeń klasy drugiej od maja 2020 r. korzystał ze stacjonarnych zajęć rewalidacyjnych (pozostali nie wyrazili woli realizacji zajęć rewalidacyjnych stacjonarnie)."*

(akta kontroli str. 3-23, 152-155, 362-426, 457)

11. Wszyscy uczniowie Liceum w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 realizowali obowiązek nauki i zostali sklasyfikowani po okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania Szkoły (566 uczniów na koniec roku szkolnego 2019/2020 oraz 556 uczniów na koniec I półrocza roku szkolnego 2020/2021). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„nie przewidziano także braku klasyfikacji i jakichkolwiek ocen niedostatecznych na koniec roku szkolnego 2020/2021."* Nauczyciele odnotowywali w szkolnym dzienniku elektronicznym *„Librus"* frekwencje uczniów na poszczególnych zajęciach realizowanych w trybie stacjonarnym, hybrydowym oraz zdalnym. W roku szkolnym 2020/2021 (do końca maja) najwyższą frekwencję odnotowano w klasie IC (98,4%), a najniższą w klasie IIIA (91,8%). Szczegółowa analiza frekwencji uczniów przeprowadzona w klasie IA, IIA i IIIA wykazała, że w okresach nauki zdalnej frekwencja utrzymywała się z reguły na zbliżonym

---

[11] Analizę przeprowadzono w oparciu o przegląd form oraz sposobów weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów klasy III A, w roku szkolnym 2020/2021, na pięciu wybranych przedmiotach: matematyka, historia, język polski, język angielski oraz chemia.

[12] Konsultacje klas III odbywały się od 25 maja do 5 czerwca 2020 r. Wzięło w nich udział 15 nauczycieli oraz 78 uczniów (45,9%). Z kolei konsultacje klas I i II odbywały się od 1 do 5 czerwca 2020 r. oraz od 15 do 19 czerwca 2020 r. Brało w nich udział 17 nauczycieli oraz 215 uczniów (54,6%).

bądź wyższym poziomie niż w okresach nauki stacjonarnej. W klasie IIIA w kwietniu 2021 r. doszło do obniżenia poziomu frekwencji do 84,5% (w poprzednich miesiącach utrzymywała się na poziomie od 90,6% do 93,8%). (akta kontroli str. 3-23, 362-426, 448-451)

12. Przejście z nauki stacjonarnej do kształcenia w trybie zdalnym nie wpłynęło znacząco na poziom zatrudnienia nauczycieli w Szkole. Na dzień 30 września 2020 r. Liceum zatrudniało 57 nauczycieli (46,9 etatów przeliczeniowych), tj. o czterech więcej niż na 30 września 2019 r. (53 nauczycieli zatrudnionych na 44,5 etatach przeliczeniowych). W 2020 r. czterech nauczycieli przebywało na urlopach dla poratowania zdrowia, a z jednym nie wznowiono stosunku pracy po ustaniu poprzedniej umowy[13] (w latach 2019–2020 żaden z nauczycieli nie korzystał ze świadczeń kompensacyjnych ani nie przeszedł na emeryturę). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„zmianami organizacyjno-kadrowymi związanymi z wprowadzeniem stanu zagrożenia epidemiologicznego i wprowadzeniem kształcenia na odległość było wykorzystywanie przez pracowników administracyjnych zaległych urlopów w okresie marca – maja 2020 r., a także przebywanie kilku z nich (przez kilka dni w kwietniu oraz maju 2020 r.) na tzw. postojowym, co skutkowało obniżeniem ich wynagrodzenia za ten okres do poziomu wynagrodzenia zasadniczego."* (akta kontroli str. 3-23, 232-234)

13. Dyrektor Liceum, w oparciu o wyniki nadzoru pedagogicznego oraz wyniki egzaminu maturalnego, a także gotowość poszczególnych nauczycieli do podnoszenia kwalifikacji, diagnozował potrzeby dotyczące dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli, a także przedkładał do organu prowadzącego wnioski o zabezpieczenie jego finansowania[14]. Nie wyszczególniały one wprost szkoleń z zakresu posługiwania się nowoczesnymi technologiami informatycznymi, przydatnymi w procesie kształcenia na odległość.

Wnioski w tej sprawie na lata 2020–2021 Dyrektor Szkoły złożyła do organu prowadzącego (Prezydenta Miasta Łomży) w wymaganych przez ten organ terminach, jednak po terminie określonym w § 4 rozporządzenia w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli. Wniosek na 2020 r. został bowiem złożony 28 listopada 2019 r., a wniosek na 2021 r. – 30 listopada 2020 r., podczas gdy wnioski te (na rok kolejny) należało złożyć do 31 października lat 2019 i 2020. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„wnioski na środki finansowe przeznaczone na dokształcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli Liceum w latach 2020–2021 złożone zostały do organu prowadzącego w terminach wymaganych, tj. do końca listopada (w załączeniu kserokopie zarządzeń Prezydenta Miasta)."* W §§ 5 powołanych zarządzeń Prezydenta Łomży[15] ustalono, że dyrektor szkoły/placówki oświatowej składa zapotrzebowanie na środki finansowe na doskonalenie zawodowe do 30 listopada lat 2019 i 2020. Jednocześnie w zarządzeniach powołano nieobowiązujące już rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 stycznia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli[16]. Zgodnie z § 5 tego rozporządzenia, wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w następnym roku budżetowym dyrektorzy szkół powinni złożyć do 30 listopada danego roku, a zgodnie z § 4 aktualnie obowiązującego rozporządzenia – do 31 października danego roku. Przepisy powołanych rozporządzeń nie przewidywały przedłużenia tych terminów przez organy prowadzące.

---

[13] Dla porównania w 2019 r. jeden nauczyciel przebywał na urlopie dla poratowania zdrowia, z czterema nauczycielami nie wznowiono stosunku pracy po ustaniu poprzedniej umowy, a dwóm kolejnym nauczycielom stosunki pracy zakończyły się z innych przyczyn.

[14] Na 2020 r. Dyrektor Szkoły 28 listopada 2019 r. zawnioskowała do organu prowadzącego o środki na dofinansowanie dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli w kwocie 25 tys. zł, a na 2021 r. Dyrektor Liceum 30 listopada 2020 r. zwróciła się w tej samej sprawie o 26,5 tys. zł.

[15] Zarządzenia nr 134/2019 Prezydenta Miasta Łomży z 12 kwietnia 2019 r. oraz nr 81/2020 z 23 marca 2020 r. w sprawie ustalenia planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli, maksymalnej kwoty dofinansowania opłat za kształcenie nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Miasto Łomża w latach 2019–2020.

[16] Dz. U. poz. 136. Rozporządzenie uchylone z dniem 1 września 2019 r.

Ostatecznie Liceum otrzymało: 23 tys. zł w 2020 r. oraz 26,5 tys. zł (do 10 czerwca 2021 r.), z przeznaczeniem na dokształcanie oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli. Faktycznie wydatkowano jednak mniejsze środki. W 2020 r. za 5,5 tys. zł poszczególnych nauczycieli przeszkolono w zakresie m.in.: realizacji podstaw programowych (nauczyciel języka polskiego i matematyki), wdrażania wybranych zagadnień społeczno-psychologicznych w procesie dydaktyczno-wychowawczym (nauczyciel chemii i religii), prawa oświatowego i dokumentowania nadzoru pedagogicznego (dyrektor i wicedyrektor), rozwijania kreatywności młodzieży, rozwijania kompetencji cyfrowych uczniów, a także nabycia umiejętności sprawnego posługiwania się przez nauczycieli służbowym kontem e-mail (rada pedagogiczna). W szkoleniu dotyczącym komunikacji zdalnej z uczniem (z wykorzystaniem aplikacji internetowych, w szczególności *MS Teamsa*), przeprowadzonego 27 października 2020 r. stacjonarnie w Centrum Edukacji Nauczycieli w Łomży udział wzięło 39 spośród 51 nauczycieli Szkoły. Z kolei w 2021 r. (do dnia zakończenia niniejszej kontroli) Szkoła nie wydatkowała środków finansowych na dokształcanie oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Ponadto w marcu i kwietniu 2021 r. 11 nauczycieli Szkoły wzięło udział w bezpłatnym, 40 godzinnym, szkoleniu pn. *„Lekcja enter"* (obejmującym m.in.: zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa i współpracy w Internecie, dobór optymalnego urządzenia oraz oprogramowania, wykorzystanie elektronicznych zasobów edukacyjnych z poszczególnych przedmiotów, a także scenariusze zdalnych lekcji). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„pozostali nauczyciele ze względów osobistych bądź zawodowych nie byli w stanie dołączyć i dlatego w czerwcu 2021 r. kolejnych czterdziestu nauczycieli (niebiorący udziału w „Lekcji enter") wzięło udział w szkoleniu* (jego koszt wyniósł 660 zł) *w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej „Jak rozwijać kompetencje cyfrowe uczniów (...) w CEN w Łomży (wymiar cztery godziny). Obejmowało ono m.in. zapoznanie z materiałami umieszczonymi na portalu testportal.pl (strona do przygotowywania sprawdzianów przeprowadzanych w formie zdalnej) oraz epodręczniki.pl (rejestracja, przykładowe wykorzystanie materiałów z poszczególnych przedmiotów itp.)".* (akta kontroli str. 3-23, 235-288)

14. W latach szkolnych 2019/2020 – 2020/2021 nie w Szkole nie było ognisk zakażeń COVID-19. Kształcenie uczniów w roku szkolnym 2020/2021 do 16 października 2020 r. odbywało się stacjonarnie, a od 19 do 25 października 2020 r. – hybrydowo (stacjonarne zajęcia obejmowały klasy pierwsze i trzecie, a klasy drugie w tym okresie realizowały naukę zdalnie). Od 26 października 2020 r. do 14 maja 2021 r. nauka odbywała się wyłącznie w formie zdalnej, a od 17 do 28 maja 2021 r. realizowano ją hybrydowo (w pierwszym tygodniu powróciły do kształcenia stacjonarnego wszystkie klasy drugie, a klasy pierwsze nauczane były zdalnie – w drugim tygodniu odwrotnie). Powrót do nauczania stacjonarnego wszystkich uczniów nastąpił 31 maja 2021 r. Stacjonarnie odbywały się także wszystkie egzaminy maturalne. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„nauka odbywała się zgodnie z harmonogramami rządowymi/ministerialnymi. Z sugestii (rekomendacji) jakie do nas docierały w II pół. 2020 r. najważniejszymi były telefoniczne sygnały z Podlaskiego Kuratorium Oświaty w Białymstoku o tym, iż rodzice skarżą się na zbyt dużą ilość (objętość bądź czasochłonność) prac domowych co zostało przez nas niezwłocznie przekazane za pomocą e-dziennika Librus do wszystkich nauczycieli – z zaleceniem zadawania mniejszej ilości prac domowych, przesyłania materiałów opracowanych przez nauczycieli (a nie zadanie wyłącznie do opracowania przez uczniów) oraz omawiania indywidualnie z uczniami wykonywanych przez nich zadań. W ponad rocznym okresie (od marca – kwietnia 2020 r.) kształcenia na odległość nie było istotnych trudności teletechnicznych, a pojedyncze problemy były niezwłocznie eliminowane przez rodziców. Były to wyłącznie zgłoszenia ustne (zdalne) od uczniów. Największym problemem dla nas jako szkoły w okresie kształcenia na odległość było właściwe zorganizowanie kształcenia z wychowania fizycznego. Jeśli chodzi o sprawdziany i kartkówki to zauważamy, że nie ma powtarzających się prac (praca samodzielna), a zróżnicowanie ocen jest zbliżone do sprawdzianów stacjonarnych. Problem występuje z uczniami klas pierwszych, bo nie ma porównania z dotychczasową nauką."* (akta kontroli str. 3-23, 230-231, 362-426)

15. W trakcie niniejszej kontroli NIK Liceum posiadało dwa łącza internetowe wykorzystywane: 1] w procesie nauki zdalnej (o deklarowanej przepustowości 100 Mb/s) oraz 2] do obsługi administracji Szkoły (o deklarowanej przepustowości 80 Mb/s), które wyposażone zostały w automatyczny mechanizm przełączeniowy. Szkoła 22 stycznia 2021 r. zawarła także umowę w sprawie przyłączenia do Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE), zapewniającej m.in. nieodpłatne łącze o symetrycznej przepustowości 100 Mb/s oraz inne usługi z zakresu bezpieczeństwa technologii cyfrowych[17], jednak do dnia zakończenia niniejszej kontroli usługi te nie zostały uruchomione. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„po zwróceniu się do nas przedstawicieli OSE w tej sprawie na początku 2021 r. wystąpiliśmy o przyłączenie, posiadamy podpisaną umowę w tej sprawie i 26 maja br. zostaliśmy podłączeni do OSE (na bazie naszego własnego światłowodu, natomiast przełączenie na sygnał OSE, zgodnie z informacją przekazaną przez Naczelnika Wydziału Informatyki UM w Łomży) nastąpi po zakończeniu obecnego roku szkolnego, aby nie powodować zakłóceń w pracy – najprawdopodobniej na koniec czerwca 2021 r. O wyrażeniu zgody na podpisanie przeze mnie umowy z OSE w styczniu 2021 r. zdecydował organ prowadzący i została w tym momencie podpisana przeze mnie umowa. W związku z przejściem na tryb nauki zdalnej uczniowie nie sygnalizowali problemów z Internetem (chyba, że u nich w terenie) i żaden z uczniów nie przyjeżdżał do Szkoły na zdalne nauczanie. Dwóch nauczycieli (wuefista i historyk) przyjeżdżało do Szkoły, ale ze względów rodzinnych i lokalowych, a nie teletechnicznych."*

(akta kontroli str. 3-23, 196-218)

16. Szkoła posiadała bezprzewodową sieć internetową, którą wyposażono w niezbędne zabezpieczenia (klucz zabezpieczeń sieciowych), ograniczające uczniom możliwość swobodnego łączenia się i dostępu do Internetu.

Dla uczniów przygotowano także pracownię informatyczną (18 stanowisk roboczych[18]) z dostępem do Internetu, a jeden z uczniów wykorzystywał przenośny komputer w ramach nauki zdalnej. Każdy z tych komputerów szkolnych wyposażony został w aktualne oprogramowanie antywirusowe, lecz żaden nie posiadał oprogramowania blokującego strony pornograficzne oraz inne strony mogące zawierać treści szkodliwe dla rozwoju uczniów, co omówiono w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego, jako *„Stwierdzone nieprawidłowości"*. (akta kontroli str. 3-23)

17. Szkoła posiadała dziennik elektroniczny (dostarczony przez firmę *„Librus"*), wykorzystywany m.in. do: weryfikacji obecności uczniów na zajęciach oraz dokumentowania realizacji poszczególnych zajęć (w okresie nauki stacjonarnej, hybrydowej i zdalnej). Liceum stosowało to narzędzie od 2017 r., a uczniowie oraz ich rodzice mieli bieżący (zdalny) i bezpłatny dostęp. Dyrektor Szkoły dodała, że: *„szczególnie przydatne były zakładka pn. „Praca domowa" (służąca wysyłaniu i odbieraniu materiałów oraz notatek), zakładka pn. „E-wiadomości" oraz zakładka pn. „Ogłoszenia"*. (akta kontroli str. 3-23, 219-229)

18. W celu elektronicznej komunikacji Szkoła założyła także stronę internetową (z aktualnymi informacjami dotyczącymi m.in. Matury 2021 oraz postępowania rekrutacyjnego na rok szkolny 2021/2022) oraz utworzyła zakładkę na portalu Facebook. Uruchomiona została również strona BIP Liceum i skrzynka poczty elektronicznej. Na głównej stronie internetowej znajdował się m.in. obowiązujący Statut Szkoły oraz aktualne dane kontaktowe. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„generalnie strona internetowa Szkoły nie była wykorzystywana w procesie nauczania zdalnego, ponieważ korzystaliśmy z innych narzędzi teleinformatycznych (e-dziennika Librus, skrzynek poczty elektronicznej, portalu Facebook, aplikacji DISCORD oraz MS Teams, a także połączeń telefonicznych). Służyła ona głównie do umieszczania ogólnych informacji dotyczących Szkoły, ale część zamieszczanych na niej treści umożliwiała uzyskanie danych bez potrzeby kontaktu bezpośredniego (np. rekrutacja, zestawy wykorzystywanych podręczników, zestawy szkolnych programów nauczania, itp.)."* (akta kontroli str. 3-23, 101-102)

---

[17] Umowa z dnia 22 stycznia 2021 r. o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych w Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej nr UM#49693 (ze zm.).

[18] Spośród tych urządzeń dziesięć stanowiły komputery przenośne, zaś pozostałe osiem było komputerami stacjonarnymi.

19. Szkoła systematycznie doposażała się w sprzęt teleinformatyczny przydatny w procesie kształcenia zdalnego. Na dzień 1 marca 2020 roku Szkoła nie posiadała tabletów, ale dysponowała 19 komputerami przenośnymi (dziesięć sztuk pozyskanych dla uczniów w 2014 r. w ramach projektu pn. *Stop Wykluczeniu* oraz dziewięć urządzeń przeznaczonych dla nauczycieli). W związku z wystąpieniem zagrożenia epidemicznego, 31 marca 2020 r. Dyrektora Szkoły, za pomocą e-dziennika *Librus,* przekazała informację o możliwości doposażenia w niezbędny sprzęt. W maju 2020 r. Szkoła otrzymała od organu prowadzącego osiem dodatkowych komputerów przenośnych dla nauczycieli (trzy w ramach projektu pn. *Zdalna Szkoła* oraz pięć z programu pn. *Aktywna Tablica)*, a w październiku 2020 r. kolejny komputer przenośny dla ucznia (*Zdalna Szkoła+)*. Ponadto w listopadzie i grudniu 2020 r. zakupiono siedem tabletów dla nauczycieli, a kolejne osiem tabletów przekazała Rada Rodziców. Przeprowadzone w trakcie niniejszej kontroli oględziny potwierdziły, że otrzymany sprzęt pozostawał sprawny[19]. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„ze względu na zasygnalizowanie problemów z komputerem domowym jeden komputer szkolny został użyczony dla ucznia w październiku 2020 r. i korzysta on z niego do dzisiaj – nie było więcej takich sygnałów od uczniów, a monitorowana obecność na zdalnych lekcjach wskazywała na zapewnienie dostępu do prowadzonego przez szkołę kształcenia na odległość."* (akta kontroli str. 3-23, 181)

Spośród 57 nauczycieli Liceum, 38 otrzymało dofinansowanie na indywidualny zakup sprzętu i oprogramowania (tzw. 500+). Środki w wymaganej wysokości (18,7 tys. zł) wypłacono w grudniu 2020 r. wszystkim nauczycielom Szkoły, którzy złożyli w tej sprawie wnioski. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„pozostali nauczyciele składali wnioski w tej sprawie w innych placówkach oświatowych."* (akta kontroli str. 3-23, 184-187)

20. W Szkole podjęto szereg działań zmierzających do zabezpieczenia uczniów i pracowników Szkoły przed zakażeniem SARS-CoV-2.

1. W marcu 2020 r. opracowano m.in.: 1] regulamin pracy zdalnej[20], określający m.in.: prawa i obowiązki pracowników, a także zasady zlecania, organizacji i rozliczania pracy zdalnej, 2] pisemne zasady i procedury bezpieczeństwa korzystania z obiektów i urządzeń sportowych, w tym postępowania w razie podejrzenia zakażenia uczestnika zajęć bądź pracownika/nauczyciela Szkoły, 3] procedury bezpieczeństwa w trakcie stacjonarnych konsultacji z nauczycielami (maj – czerwiec 2020 r.), a także 4] regulamin pracy biblioteki szkolnej w czasie epidemii COVID-19, przewidujący m.in.: okresowe zamknięcie czytelni, zasady zamawianie książek, dwudniową kwarantannę zwracanych egzemplarzy oraz maksymalną liczbę trzech osób (poza bibliotekarzami) w wypożyczalni. Ponadto 25 marca 2020 r. Dyrektor Szkoły przedstawiła e-dziennikiem *Librus* szczegółowe zasady funkcjonowania Szkoły dla nauczycieli, uczniów i rodziców, co omówiono szerzej w pkt 6. niniejszego wystąpienia.
2. Od 1 września 2020 r. wprowadzono procedury postępowania prewencyjnego[21], przewidujące m.in.: 1] obowiązek dystansu społecznego (rozsadzenie uczniów oraz zakaz zsuwania ławek), zakrywania nosa i ust w przestrzeniach ogólnodostępnych, a także wietrzenia pomieszczeń dydaktycznych i dezynfekcji rąk, 2] w okresie kształcenia hybrydowego (od 19 października 2020 r.) połowa uczniów realizuje zajęcia stacjonarnie, a pozostali zdalnie (zmianę sposobu nauczania danej grupy przewidziano co tydzień), 3] od 26 października 2020 r. wszystkie klasy przeszły na nauczanie zdalne (zajęcia realizowane zgodnie z planem lekcji).

---

[19] Weryfikacją objęto: pięć pozyskanych komputerów przenośnych oraz pięć tabletów graficznych.

[20] Regulamin pracy zdalnej II Liceum Ogólnokształcącego w Łomży uzgodniony przez Radę Pedagogiczną i zatwierdzony 25 marca 2020 r. przez Dyrektora Szkoły.

[21] Procedura organizacji pracy II Liceum Ogólnokształcącego w Łomży od 1 września 2020 r. i postępowania prewencyjnego pracowników, uczniów raz rodziców/opiekunów prawnych w czasie zagrożenia epidemicznego w oparciu o wytyczne MEN, Ministerstwa Zdrowia, Głównego Inspektoratu Sanitarnego, wydana przez Podlaskie Kuratorium Oświaty w Białymstoku 12 sierpnia 2020 r.

3. W kwietniu lat 2020 i 2021 dostosowano się do wytycznych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, Ministerstwa Edukacji Narodowej i Głównego Inspektoratu Sanitarnego, celem bezpiecznego przeprowadzenia egzaminów maturalnych w latach 2020 i 2021[22].
4. W grudniu 2020 r. opracowano zasady zadawania prac domowych, uwzględniające naukę zdalną, w tym minimalizację prac domowych z wykorzystaniem komputera.
5. Zrezygnowano z szeregu zaplanowanych wydarzeń (Akademia Święta Niepodległości, studniówka), a inne uroczystości zostały przeniesione online (wigilia szkolna i wigilie klasowe, spotkania wychowawców z rodzicami, Dzień Otwarty, Święto Szkoły, itp.).
6. W pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych oraz przy dozownikach z płynem dezynfekcyjnym wywieszono informacje o zasadach prawidłowego mycia i dezynfekcji rąk, a także dysponowano odpowiednim sprzętem i środkami do utrzymania czystości i dezynfekcji (w tym zapasem rękawiczek i maseczek ochronnych), w szczególności Liceum posiadało dwie stacje ze środkiem dezynfekcyjnym (obie pozostawały w sprawności w trakcie niniejszej kontroli[23]).

(akta kontroli str. 19-20, 108-175, 230-231, 321-325)

21. Szkoła współpracowała z innymi instytucjami w celu zapewnienia odpowiednich warunków do prowadzenia działalności dydaktyczno-wychowawczej w czasie zagrożenia epidemicznego.

1. Przed rozpoczęciem lat szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 wewnętrzna komisja dokonała przeglądu terenów i obiektów szkolnych pod kątem zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów (nie stwierdzono nieprawidłowości poza wyłączonym z eksploatacji w kwietniu 2020 r. i zgłoszonym do organu prowadzącego uszkodzonym boiskiem szkolnym – do dnia zakończenia niniejszej kontroli NIK uszkodzenia nie zostały wyeliminowane). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„Urząd Miasta zweryfikował zgłoszenie (potwierdzono zły stan boiska) i oczekujemy na odpowiedź z organu prowadzącego w tej sprawie. Młodzież realizuje zajęcia z wychowania fizycznego przede wszystkim na hali sportowej, siłowni, sali fitness, a także na szkolnych terenach zielonych."*
2. Inspekcja Sanitarna dwukrotnie (we wrześniu 2020 r. i marcu 2021 r.) zweryfikowała stan sanitarny pomieszczeń szkolnych. W ich wyniku organ prowadzący zobowiązany został do dnia 31 grudnia 2021 r. do zapewnienia właściwego stanu sanitarno-technicznego korytarza niskiego parteru (zawilgocenie, ubytki powierzchni itp.). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„uruchomione zostało postępowanie przetargowe i oczekujemy na jego rozstrzygnięcie (remont zaplanowany jest od czerwca do sierpnia 2021 r.)."* Ponadto w lutym 2021 r. Inspekcja Sanitarna wraz z Policją dokonały sprawdzenia respektowania zakazu prowadzenia działalności siłowni szkolnej (bez uwag).
3. W dniu 1 października 2020 r. Dyrektor Szkoły zapoznała wszystkich nauczycieli z prezentacją pn. *„Bezpiecznie w szkole"* otrzymaną w ramach programu profilaktyki antykowidowej Państwowej Inspekcji Pracy.
4. Sekretariat Szkoły systematycznie raportował do organu prowadzącego liczbę uczniów i nauczycieli przebywających na zwolnieniach lekarskich, izolacjach bądź kwarantannie.

W latach 2020–2021 (do dnia zakończenia niniejszej kontroli) w Szkole nie było wypadków uczniów ani nie stwierdzono zakażeń COVID-19. (akta kontroli str. 3-23, 230-231)

22. Na wynagrodzenia osobowe nauczycieli (§ 4010 w dziale 801 Oświata i wychowanie) wydatkowano: 2.531,6 tys. zł w 2019 r., 2.910,1 tys. zł w 2020 r. i 747,2 tys. zł (w I kw. 2021 r.). Z kolei wysokość tych wydatków w I połowie 2020 r. wynosiła: 181,9 tys. zł w styczniu, 286,8 tys. zł w lutym, 413 tys. zł w marcu, 346,7 tys. zł w kwietniu, 243,6 tys. zł w maju oraz 254,9 tys. zł w czerwcu. Odnosząc się do różnic w wydatkach, Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że wpłynęła na to zmieniająca się liczba oddziałów (17 w roku szkolnym 2018/2019, co skutkowało tygodniowo 786 godzinami pracy wszystkich nauczycieli,

[22] Wytyczne z 22 kwietnia 2021 r. dotyczące organizowania i przeprowadzenia egzaminu maturalnego w Szkole.

[23] Stacje ze środkiem do dezynfekcji (tzw. dyspensery) Liceum otrzymało z Ministerstwa Zdrowia w czerwcu 2020 r. oraz od organu prowadzącego w sierpniu 2020 r. i umieściło na obu wejściach do Szkoły.

19 oddziałów w roku szkolnym 2019/2020 – tygodniowo 865 godzin pracy, a następnie 18 oddziałów w roku szkolnym 2020/2021 – tygodniowo 876 analogicznych godzin). Ponadto różnice te, zdaniem Dyrektora Szkoły, wynikały także: 1] ze zróżnicowanego tygodniowego wymiaru godzin uczniów po szkole podstawowej i po gimnazjum oraz innego podziału na grupy, 2] wzrostu zatrudnienia oraz wynagrodzeń zasadniczych i dodatków dla nauczycieli, a także 3] awansu zawodowego jednego nauczyciela (od września 2020 r.). (akta kontroli str. 3-23, 428)

W roku szkolnym 2019/2020 liczba godzin ponadwymiarowych w Szkole przedstawiała się następująco: 703 godziny we wrześniu (649 planowe i 54 doraźnych zastępstw), 731 godzin w październiku (635 planowych i 96 doraźnych zastępstw), 673 godziny w listopadzie (610 planowych i 63 doraźnych zastępstw), 783 godziny w grudniu (621 planowych i 162 doraźnych zastępstw), 367 godzin w styczniu (359 planowych oraz osiem doraźnych zastępstw), 729 godzin w lutym (651 planowych i 78 doraźnych zastępstw), a także 305 godzin w marcu 2020 r. (249 planowych i 56 doraźnych zastępstw). Od kwietnia do czerwca 2020 r. nie realizowano godzin ponadwymiarowych w Szkole. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„liczba realizowanych godzin ponadwymiarowych wynikała z arkusza organizacyjnego. Obniżona liczba godzin w styczniu 2020 r. wynikała z ferii zimowych, zaś w marcu 2020 r. zaczęła się pandemia (zawieszone zostały zajęcia), a od 25 marca 2020 r. godzin ponadwymiarowych nie realizowaliśmy, ponieważ otrzymaliśmy zalecenie MEN, aby zmniejszyć obciążenie uczniów i uzgodniliśmy ustnie z organem prowadzącym, realizację podstawy programowej bez godzin ponadwymiarowych."* (akta kontroli str. 3-23, 427)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na niezainstalowaniu oprogramowania zabezpieczającego uczniów przed dostępem w Internecie do treści, mogących stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju na żadnym z 18 stanowisk komputerowych w pracowni informatycznej. Nie odpowiadało to art. 27 Prawa oświatowego, który zobowiązuje szkoły podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do takich treści, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„w pracowni informatycznej ekrany monitorów ustawione zostały w stronę nadzorującego nauczyciela informatyki i zabezpieczenie to sprawdzało się do tej pory. Nie zgłaszano do mnie przypadków wchodzenia na strony pornograficzne bądź strony o treści mogących stanowić zagrożenie prawidłowego rozwoju uczniów, stąd nie zakupywaliśmy jakiegokolwiek oprogramowania zabezpieczającego przed takimi stronami, tym bardziej, że młodzież ma możliwość nieskrępowanego dostępu do wszelkich treści na własnych urządzeniach."*

Oprogramowania zabezpieczającego przed dostępem w Internecie do treści, mogących stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju nie było także na jedynym komputerze przenośnym, udostępnionym uczniowi Liceum do nauki zdalnej. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: *„komputer udostępniony uczniowi do nauki zdalnej został nam użyczony przez organ prowadzący (UM w Łomży) i nie mieliśmy możliwości instalowania na nim jakiegokolwiek innego oprogramowania poza już zainstalowanym. Z telefonicznej informacji od przedstawiciela ratusza wynika, iż Urząd również nie otrzymał jakichkolwiek środków, ani wytycznych wskazujących na potrzebę instalowania ww. oprogramowania. Nie było dotąd sygnałów o jakimkolwiek nieprawidłowym zakresie wykorzystania przez ucznia z tego urządzenia."* Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że Dyrektor Szkoły znała parametry oraz wykaz oprogramowania zainstalowanego na przyjętym sprzęcie, a mimo to wydała go rodzicom ucznia na potrzeby kształcenia zdalnego. (akta kontroli str. 3-23., 458-464)

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o zapewnienie na komputerach szkolnych oprogramowania zabezpieczającego uczniów przed dostępem do treści mogących stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 2 lipca 2021 r.

Kontroler:
Adrian Gosk
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. p.o. WICEDYREKTORA
Robert Skwarko

.....
Podpis